

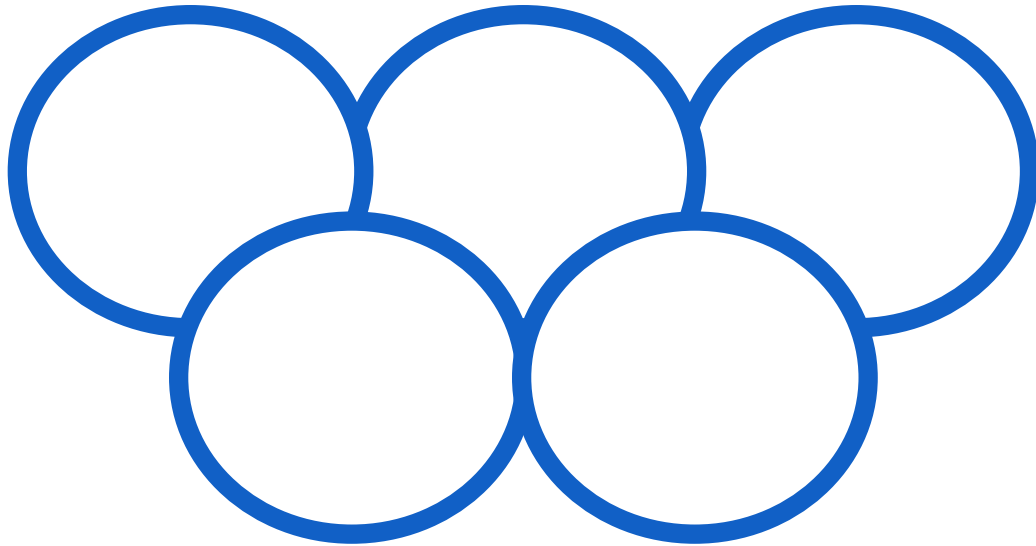

Global express

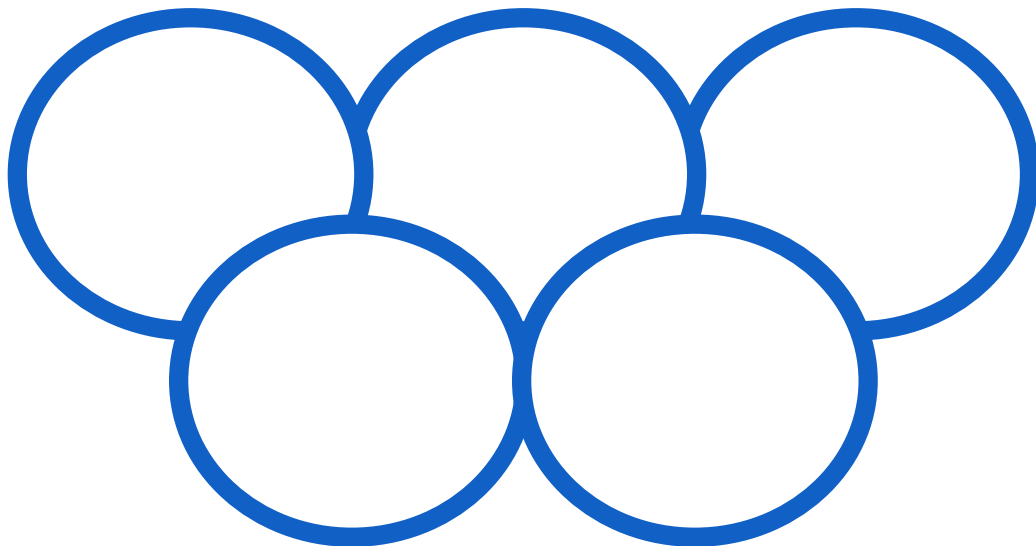
Gaurkotasuna ikasgelan

JJ.00.: *citius, altius, fortius...*

1.

1. Uztai olinpiko bakoitzean, idatzi zure ikastetxean edo aisialdian egin ohi duzun kirolarekin lotzen duzun adjektibo bat.

2. Ondoren, uztai bakoitzean idatzi Joko Olinpikoekin lotzen duzun adjektibo bat.

3. Eztabaidatu zure ikaskideekin zer alderdi positibo edo negatibo ekartzen dizkioten kirolaren munduari Joko Olinpikoek.

2. Espiritu olinpikoa: joka dezagun garbi

Gutun olinpikoa "printzipio" gisa definituta dauden balioen eskalan agertzen da **espiritu olinpikoa**; gutun olinpikoa mugimendu olinpikoaren oinarriko printzipioak, arauak, aplikazio-testuak eta funtzionamendua laburbiltzen dituen dokumentua da.

"Mugimendu olinpikoaren helburua –dio gutunak– mundu hobe eta baketsuagoa eraikitzen laguntzea da, espiritu olinpikoarekin eta inolako bazterketarik gabe egindako kirolaren bidez gazteria heziz; horretarako, beharrezkoak dira elkar ulertzea, laguntasun-espiritua, elkartasuna eta joko garbia."

Juramentu olinpikoa Pierre de Coubertin-ek idatzi zuen, eta lehenengoz Anberes-ko Joko Olinpikoetan esan zen, 1920an. Joko Olinpikoen edizio bakoitzaren inaugurazio-ekitaldian jokoak antolatu dituen herrialdeko atleta batek juramentu olinpikoa esaten du, bandera olinpikoaren ertz bat eskuan duela. Urteen joan-etorrian zenbait aldaketa izan ditu; esate baterako, Sydney-ko 2000ko jokoetan dopinari buruzko aipamena erantsi zitzaion. Gaur egun, hauxe dio:

Juramentu olinpikoa

"Gimnasta guztion izenean, zin dagit lehiaketa honetan indarrean dauden arauak errespetatuz eta betez hartuko dugula parte, dopinik eta drogarik gabeko kirolarekiko konpromisoa hartuz, benetako kirol-espirituari jarraiki, kirol honi loria eta gimnasta guztiei ohorea ekartzeko."

"Joko Olinpikoetan garrantzitsuena ez da irabaztea, parte hartzea baizik; bizitzan ere garrantzitsuena borroka baita, eta ez garaipena. Funtsezkoena ez da zerbait erdietsi izatea, borrokan ondo egin izatea baizik."

Pierre de Coubertin baroia, Joko Olinpiko modernoaren sortzailea (1894).

4. Ados zaude Pierre de Coubertin-ek dioenarekin? Zergatik?

5. Begiratu emaitzei, eta aztertu dominak nola dauden banatuta Iparraldeko eta Hegoaldeko herrialdeen artean:

Atenas 2004: Ur-jokoetako domina-zerrenda (igeriketa, jauziak, waterpolo eta sinkronizatua)				
Herrialdea	Urrea	Zilarra	Brontzea	Guztira
AEB	12	9	12	33
Australia	8	7	6	21
Txina	6	4	1	11
Japonia	3	3	4	10
Errusia	3	3	2	8
Herbehereak	2	3	2	7
Italia	2	1	1	4
Ukraina	2	0	1	3
Frantzia	1	2	3	6
Grezia	1	2	0	3
Polonia	1	2	0	3
Austria	1	2	0	3
Hego Afrika	1	1	1	3
Zimbabwe	1	1	1	3
Hungaria	1	1	1	3
Errumania	1	0	1	2
Alemania	0	2	4	6
Erresuma Batua	0	1	2	3
Kroazia	0	1	0	1
Serbia eta Montenegro	0	1	0	1
Kanada	0	0	2	2
Argentina	0	0	1	1
Trinidad eta Tobago	0	0	1	1
GUZTIRA	46	46	46	138

6. Zein uste duzu dela arrazoi nagusia Afrika, Asia edo Latinoamerika horren gutxi edo batere ez agertzeko domina-zerrenda honetan?

7. Beste zein kirol olinpikotan uste duzu gerta daitekeela gauza bera?

Atletismoa, badmintona, saskibaloia, eskubaloia, beisbola, boxeoa, txirrindularitza, eskrima, futbola, gimnasia artistikoa, gimnasia erritmikoa, halterofilia, hipika, hockeya, judoa, borroka, pentatloia, mahai-tenisa, piraguismoa, arraunketa, softballa, taekwondo, tenisa, arku-tiroa, tiro olinpikoa, triatloia, bela, boleibola, hondartzako boleibola.

8. Orain, taldeka begira ezazue helbide honetan, ea beste kirol guztietan ere dominak era bertsuan banatzen diren ala ez: http://es.wikipedia.org/wiki/Juegos_Olímpicos_de_Atenas_2004 Azaldu elkarri atera dituzuen ondorioak eta, ondoren, eztabaidatu egoera hori eragiten duten zergatiei eta horrek dituen ondorioei buruz.

Zer da dopina?

"Debekatutako substantzia eta farmako-taldeak eta arauz kanpoko metodoak sustatu, bultzatu, kontsumitu edo erabiltzea, kirolarien gaitasun fisikoak hobetzeko edo parte hartzen duten lehiaketan emaitzak aldatzeko".

Espainiako Batzorde Olinpikoa (1990)

"Zuzendariek gezurra diote, dopinaren aurkako kontrolek ez dute ezertarako balio. Beraiek kontrola dezakete, baina ez dute nahi. Kirola zikinduta dago."

Carl Lewis, Nazioarteko Batzorde Olinpikoaren (NBO) esanetan "mendeko atleta" izan zena, Sydney-ko 2000ko Joko Olinpikoetan.

Ben Johnson-ek garaipena lortu zuen 100 m laueta finalean, Seul-go 1988ko Joko Olinpikoetan. Lasterketa horren ondoren esteroideengatik eman zuen positiboak atletismo profesionalaren mundua harri eta zur utzi zuen. Erroman egin zen 1987ko munduko txapelketan, Johnson ospetsu egin zen Carl Lewis garaitu ondoren; halaber, txapelketa horretan munduko errekorra gainditu zuen, marka estratosferikoa lortuz: 9,83 segundo. Urtebete geroago, Johnson eta Lewis-ek elkarren aurka korritu zuten berriz final handi batean, Seul-go 1988ko Joko Olinpikoetan. Berrito ere, Johnson-ek Lewis garaitu zuen, eta munduko errekorra are gehiago txikiagotu zuen, gainera: 9,79 segundotan utzi zuen. Mundua txundituta geratu zen; Johnson heroia zen. Baina handik egun gutxira, gerneru-analisi batek agerian utzi zuen Johnson-ek esteroideak hartu zituela; dopinagatik kaleratu egin zuten, eta bi urterako lehiatzeko debekua ezarri zioten. Lehiakirokera itzuli zenean, berrito ere positibo eman zuen, eta bitzta osorako kanporatu zuten lehiaketetatik.

Ted Grant

Azken dopin-kasu nabarmena **Marion Jones** atletarena izan zen; Jones-i bi urteko gaitasungabetzea ezarri zioten, eta Sydney-n 2000ko Joko Olinpikoetan irabazi zituen bost dominak –hiru urrezko eta bi brontzezko– bueltatu egin behar izan zituen. Izan ere, dominok debekatutako substantzien eraginpean irabazi zituen, zehazki, "garbitzaile" izenez ezagutzen den THG esteroide sintetikoaren eraginpean. "2000ko irailean, Sydney-ko Joko Olinpikoen aurretik, Graham [bere entrenatzaile ohia] liho-hazia omen zen substantzia bat ematen hasi zitzaidan. Substantzia hori 2001eko uztailean arte hartu nuen", azaldu zion Jones-ek epaileari entzunaldian. "2003ko azaroan, produktu dopagarriak zirela ulertu nuen".

9. Gertakari eta adierazpen horiek eta dopinaren definizioa kontuan hartuz, erantzun galdera hauei:

- Zer ondorio ditu dopinak, kirolariarentzat nahiz lehia-kirolarentzat?
- Dopina eta kirola bateragarriak direla uste duzu? Azaldu zergatik.
- Dopinaz gain, beste zein alderdi dira espiritu olinpikoaren aurkakoak? Azaldu zure erantzuna.

3. Ikuskizunaren negozioa: babesleak

10. Bilatu kiroleko materiala edo jantziak fabrikatzen dituzten zer enpresak babestuko dituzten estatuko taldeak Pekingo 2008ko Joko Olinpikoetan, eta pentsatu zuk ere marka horretako produkturik kontsumitzen duzun. Ikertu non egiten diren:

Batzorde Olinpikoa	Enpresa babeslea	Kontsumitzen duzun produktua	Non egiten den
TXINA			
ITALIA			
AEB			
FRANTZIA			
AUSTRALIA			
ESPAINIA	ADO (www.ado.es)		
	Atletismoa (www.rfea.es)		
	Saskibaloia (www.feb.es)		
	Eskubaloia (www.rfeb.com)		
	Tenisa (www.rfet.es)		
	Futbola (www.rfef.es)		

11. Hautatu zure ikaskideek gehien erabiltzen dituzten 5 kirol-markak eta, etiketei begiratzuz, ikertu zein lekutan egiten diren. Ondoren, osa ezazu kirol-marka bera fabrikatzen duten herrialdeen zerrenda bat.

Kirol-marka	Fabrikatzen duten herrialdeak	Egoitza nagusia non dagoen
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

- Zer ezaugarri komun dute marka bat fabrikatzen duten herrialde horietako gehienek?
- Zergatik uste duzu herrialde horietan fabrikatzen direla, marka horiek gehienbat Ipar Amerikan eta Europako Batasunean kontsumitzen badira?

12. Begira iezaiezu argazki hauei.

© Gettyimages

© Fernando Miralles, Interfón Oxíam

- Asma dezakezu kiroleko jantzi eta oinetakoen atzean zer dagoen?

4. *Longius, citius, parvius...*

Beste zenbait errekor

- Latinoamerikan 5 eta 14 urte bitarteko 5 umetatik batek lan egiten du; Afrikan, hirutik batek; eta Asian, bitik batek.
- Multinazionalak azpikontrataturako Dominikar Errepublikako fabriketan 150.000 pertsonak baino gehiagok egiten dute lan, eta gehienak emakumeak dira. Han, emakume langile batek egiten duen galtza bakoitzeko, galtza horrek merkatuan balio duena baino 3.000 aldiz gutxiago kobratzen du.¹
- Indonesian, duintasunez bizi ahal izateko hilean gutxienez 1,5 milioi errupia (178 dolarreko) soldata behar da; aldiz, Reebok-entzat lan egiten duten fabrika batzuen hileko soldata estandarra 816.000 errupiakoa da (98,6 dolarrekoa).
- Adidas-entzat jantziak egiten dituen Kanbodiako fabrika bateko emakume langileek 960 galtza josi behar dituzte egunean, 10 eta 12 dolar bitartean kobratu ahal izateko.²

Hain urrun...

Maquilak piezak muntatzen dituzten enpresak dira, azken produktua fabrikatzeko. Teknologia askorik ez du behar, baina bai eskulan masiboa. Iparraldeko kontratista batentzat egiten dute lan maquilek; hark lehengaiak edo muntatu beharreko piezak ematen dizkio.

Maquilak "zona frankoetan" kokatu ohi dira, hau da, Hegoaldeko gobernuek enpresa multinazional handien inbertsioak erakartzeko sortzen dituzten industrialdeetan. Horretarako, gobernuek enpresei erraztasun ekonomiko handiak eskaintzen dizkiete: ez dute zergarik ordaindu behar izaten, dirua herrialdetik erraz atera ahal izaten dute eta bertako azpiegiturak eta zerbitzuak erabil ditzakete.³

...eta hain hurbil

Arropa bakeroa fabrikatzen duen Levi's enpresa estatubatuarrak iragarri du irailaren amaieran 1982az geroztik Sant Julià de Llor i Bonmatí'ed-n (Gironan) duen galtza-fabrika itxi egingo duela; han 285 pertsonak egiten dute lan. Halaber, Olvega-n (Soria) duen beste fabrika bat ere itxi egingo duela iragarri du. Fabrika horien produkzioa Levi's-ek Polonian, Hungarian eta Turkian dituen fabrikek hartuko dute beren gain. Bestalde, Ekonomia Zirkuluak "Hazkundera laguntzen duten jarrera sozial eta politiko publikoak" izeneko dokumentu bat kaleratu du; dokumentu horretan, esaten du deslokalizazioen fenomenoak ez dela "desindustrializazioaren seinale, gizartearen aurrerabidearen ondorioa baizik". Aldi berean, "balio erantsia sortzea" oinarri duen estrategia ekonomiko berria defendatzen du.

13. Identifika dezakezu datu hauek zer arazo uzten dituzten agerian, munduko zein lekutan gertatzen diren eta eragin handiena zein talde sozialengan duten?

Arazoak	Munduko zonak	Gehien kaltetutako biztanleria

¹ Juan Carlos Galindo. Centro de Colaboraciones Solidarias.

² "Jokatu garbi olimpiadetan" txostena. CC.OO., UGT, Setem eta Intermón Oxfam.

³ *Guía educativa para el consumo crítico*. Sodepaz. Los libros de la catarata, 1998.

Lanaren Nazioarteko Erakundeak (LANE) hau dio:

- Pertsona guztiek dute eskubidea **lan egiteko** eta beraien lana askatasunez aukeratu ahal izateko.
- Pertsona guztiek dute eskubidea **egokiak eta bidezkoak diren lan-baldintzak** izateko.
- Pertsona guztiek dute eskubidea familia guztiari duintasunez bizitzeko aukera ematen dion **bidezko lan-saria** jasotzeko.
- Pertsona guztiek dute eskubidea langabezia, gaixo edo zahartzaroan daudenean **gizarte-segurantza** edukitzeko.
- Pertsona guztiek dute eskubidea **sindikatuak** sortzeko eta horietan parte hartzeko.
- Pertsona guztiek dute eskubidea **atseden hartzeko**, aisialdiaz gozatzeko, zentzuzko lanaldia edukitzeko eta oporraldi ordainduak edukitzeko.

14. Orain, hiru taldetan bana zaitezke. Talde bakoitzak ondoren aurkituko dituzuen testigantzetatik bat azertu beharko du. Azaltzen duten lan egoeraz eztabaidatuko duzue, kasu bakoitzean zein lan eskubide betetzen ez den ikertu eta zer ondorio daukan horrek pertsonengan.

Reebokentzat ekoizten duen fabrika bateko emakume langile indonesiar batek dio:

"Ordu estrak egin behar ditugu gure oinarrizko soldatak ez direlako bizitzeko nahikoa. Hilero ordaindu behar dugu gelaren alokairua, janaria eta garraioa ere ordaindu egin behar ditugu."

Fatima, Indonesiako 22 urteko emakumea, fabrika batean Adidas, Fila, Nike, Puma eta Lottorentzat lan egiten duena:

"Osasun arazo ugari izan dut: buruko minak, beherakoa, urdaileko gripea, bizkarreko mina eta gihar karrotadura. Guzti hori fabrikako egoeraren ondorioa da: ainerik gabe, egun osoan zutik eta ordu luzeak lanean atsedunik gabe, ur edo janari nahikorik gabe."

Umbro eta Pumarentzat ekoizten duen beste fabrika bateko langileak dio:

"Ordu estren ondoren nekatuegi gaude beste ezertarako. Gripea oso normala da, langile askok ez duelako erregulariki jaten. Tripetako min ugari ere izaten dugu. Emakume askok umea galtzen du etengabeko lanaren ondorioz: lan orduen ondoren, ordu estra gogorak etortzen dira."

5. Eta guk, zer egin dezakegu?

Felipe

Zertarako mobilizatuko naiz, gero ez du ezertarako balio eta. Zer egin dezaket nik beste gauza guztien gainera interes ekonomikoak jartzen dituzten multinazionalen aurrean? Zer axola die horiei Felipe Martín jendearen esplotazioaren aurka egotea? Enpresei irabaziak bakarrik interesatzen zaizkie.

Zer egin dezaket? Zerbait erosi nahi dudana bakoitzean muinak urtzen ibili? Gehien atsegin ditudan markak edo zenbait hipermerkatutan erosteari utzi? Zergatik izan behar dut nik hori egiten lehena, besteek beti bezala jarraitzen badute? Futbolariak era justuan fabrikatutako baloiekin izan ezean partida bat jokatzeari uko egiten dioten egunean, nik ere aldatuko dut nire jarrera.

Gainera, jendea apur bat zapaltzen duten marka jakin batzuk erosteari uzten badiogu, hainbat haur eta emakume langabezia utziko ditugu. Hobe da gutxi kobratzea, lanik gabe geratzea baino, ezta?

Marta

Denbora luzez langabezia egon ondoren, orain neure kabuz bizi ahal izateko adina ematen ez didan lana daukat. Alegia, gurasoekin bizi naiz, daukadan kontratu kaxkarra ez baita nahikoa alokairu bat ordaintzeko ere.

Ongi dakit munduan milioika pertsonak ezin dituztela beren oinarrizko beharrak ase, eta emakume langile asko eta asko lanean esplotatuta daudela. Baina alde guztietan ibiltzen dira zakurrak hanka hutsik, eta gure herrialdean ere konpondu beharreko arazo mordoa dago.

Nik baditut nahikoa buruhauste jada, kontsumitzen dudana emakumeak esplotatzen dituen marka batekoa den ala ez pentsatzen ibiltzeko. Nik prezioari begiratzen diot, eta merkeena edo eskaintzan dagoena erosten dut.

Lehenik eta behin etxeko arazoak konpontzen ahalegindu behar dugu. Gero izango dugu astirik urrunago begiratzeko.

Gema

Nik ez dakit mundua aldatzea lortuko dudana, baina ezin dut geratu ezer egin gabe injustizien aurrean. Egoera bidegabean dauden pertsonen izenean hitz egitera behartuta gaude.

Dendetan arropa zer lan-baldintzatan fabrikatu den galdetzen badut, iradokizun-postontziak erabiltzen baditut erantzukizunak eskatzeko, gauzak aldatzeko urrats txiki bat egiten ariko naiz. Prezio txikiko bi jantzi erosi beharrean, fabrikazio-berme hobea duen jantzi bakarra erosten badut, garestiagoa izanik ere, kontsumo arduratsua egiten ariko naiz eta, aldi berean, gure gizarteko arlo guztietan gehiago itxaron gabe egin beharko genukeen murrizketa bultzatuko dut.

Ni GKE bateko kide naiz, eta hainbat ekintza solidariotan hartzen dut parte. Ikasten eta lanean ari naizen arren, nire denboraren zati handi bat ekintzak eta mobilizazioak egiteari eskaintzen diot, hemengo nahiz munduko beste leku batzuetako egoera bidegabeak salatzen.

15. Eta zuk, zer iritzi duzu?

16. Zein da gure zeregina guzti honetan? Gizartearen mobilizazioak gauzak aldaraz ditzake? Ezertarako balio du inplikatzeko?